

ВИСТАВКА «ДВА МАЙСТРИ» В СУМСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ МУЗЕЇ ІМ. НИКАНОРА ОНАЦЬКОГО

Олена Корусь

25 січня 2017 року в Сумському обласному художньому музеї ім. Никанора Онацького (далі – СХМ) відкрилася виставка живопису художника-сценографа Юрія Александрочкина (1937–2008) та кераміста й текстильника, заслуженого художника України Василя Єрмоленка (1937–2015).

За життя майстри були друзями і навіть демонстрували свої роботи в СХМ на спільній виставці, що відбулася двадцять років тому. То був масштабний виставковий проект: експонувалося близько 300 творів, було видано каталог.

Нинішня виставка присвячена пам'яті художників, яким у січні цього року виповнилося б по 80. На ній репрезентовано десять живописних робіт Юрія Александрочкина, вісімдесят творів Василя Єрмоленка в різновидах кераміки (фарфор, фаянс і шамот) та декілька його витворів у текстилі (гобелени, серветка) зі збірки СХМ і приватних колекцій.

Творчість Ю. Александрочкина представлено ескізами костюмів і декорацій до вистави «Назар Стодоля», що їх створив художник 1982 року для Сумського академічного театру драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна (де він працював художником-постановником), пейзажем і портретами, серед яких національним колоритом та невимушеністю побудови особливо вирізняється портрет актриси Марії Заньковецької в ролі циганки Ази (1998).

Більшість експонатів виставки — понад 80 робіт — складають керамічні вироби (вази, сервізи, набори, штофи, пласти, декоративні композиції та скульптура), створені художником-керамістом Василем Єрмоленком упродовж 1969–2008 років. Вони ознайомлюють із трьома періодами творчості майстра.

Перший — ранній — розповідає про час, коли в 1969–1973 роках В. Єрмоленко працював на фарфоровому заводі «Чайка» (м. Краснодар, РФ), і представлений скульптурою «Кубанські козаки» (1969). Насправді ця фаянсова композиція є автопортретом художника з його дружиною — художницею-фарфористкою Олександрою Єрмоленко, що була не лише його супутницею в житті, а й колегою на всіх підприємствах, де працював майстер: Баранівському (Житомирська обл.), Краснодарському та Сумському фарфоровому заводі (далі – СФЗ).

Другий, найбільш плідний та яскравий період творчості В. Єрмоленка пов'язаний з діяльністю митця на СФЗ. Саме під час роботи на цьому підприємстві в 1973–1984 роках художник отримав визнання і став відомим у всьому колишньому Радянському Союзі, виконав такі знакові для історії українського фарфору речі, як чайний сервіз «Золотий серпень» (1974), декоративну композицію зі штофів і стел «Слово о полку Ігоревім» (1982), набори «Червона калина» (1975) та «Через віки» (1981), вазу «Києву — 1500» (1981), які на певний час визначили стилістику художньої лабораторії СФЗ. Усі представлені роботи, як зазначає завідувач відділу декоративного мистецтва СХМ Людмила Федевич, — це унікальні твори, здійснені художником особисто в трьох примірниках для виставок та позначені авторським підписом. Вони надійшли до колекції Музею в дар від СФЗ, а їх аналогічні екземпляри стали окрасою музейних колекцій у Києві, Сумах, Путивлі, Москві. Той факт, що художник проектував на підприємстві й речі для масового виробництва, засвідчує експонований кавовий сервіз «Пегас» (1976) — один з найбільш знаних творів художника. Цей сервіз

отримав визнання у вигляді нагороди на спеціалізованій виставці декоративного мистецтва, а також був окрасою святкових трапез у багатьох сім'ях, мав підвищений попит на заводі та продукувався понад двадцять років. Схожий на нього сервіз «Орфей» (1984) є більш рафінованим за формою та надто складним для серійного випуску (через наявність канелюри на поверхнях та рельєфних медальйонів на тубах предметів), тому він був випущений на заводі лише як пробна партія і не надійшов у виробництво.

Пізній період творчості В. Єрмоленка, що розпочався після того, як художник полишив завод у 1984 році, представляють роботи майстра в шамоті, фаянсі, які він виготовляв уже після того, як отримав майстерню від Сумської спілки художників (одним із засновників якої, до речі, він був) та спорудив там піч для випалу своїх експериментальних речей. Їх провідними темами стали історія України від архаїки (триптих «Укри», шамот, 2008 р.) до козацької доби (пласт «Козацькі дороги», шамот, 1998 р.), втілення образу козака-мамая, портрети видатних історичних постатей (12 портретів гетьманів, шамот, 2007 р.), одвічна тема кохання (пласт «Пісня про кохання», шамот, 2008 р.). Характерні для В. Єрмоленка авангардні експерименти із формою та розписом показані на прикладі декоративної тарелі (шамот) і вази великого розміру (фаянс), об'єднаних спільною навою «Супремус» (1985).

До текстилю Василь Єрмоленко звернувся завдяки бажанню повторити пошуки в

цьому матеріалі своєї матері, яка була знаною ткалею в селі Липняжка Кіровоградської області, де народився В. Єрмоленко. На виставці, окрім верет, серветки та міні-гобелена «Пегас», представлено його програмний твір у цьому різновиді декоративно-прикладного мистецтва — гобелен «України крила» (2007), який супроводжується роздрукованими та експонованими поряд віршованими рядками, що їх зримував художник для пояснення змісту виробу.

На вернісажі вдова художника надала інтерв'ю обласному телебаченню, у якому поділилася спогадами про чоловіка, пригадала його першу фарфорову мініатюрну скульптуру «Навколо місяця» (1959), виконану на Баранівському фарфоровому заводі, розповіла про любов Василя Пилиповича до Сумщини, яка й вплинула на їхнє спільне рішення прийняти запрошення тодішнього директора СФЗ Бориса Березовського та переїхати працювати в Суми. Людмила Федевич зазначила про особливе місце українки у творчості В. Єрмоленка та повідомила, що після експонування на виставці портрети гетьманів будуть передані родиною в дар Музею. Дослідник історії вітчизняного фарфору Олена Корусь розповіла присутнім про діяльність В. Єрмоленка на фарфорових заводах, охарактеризувала стилістику його творів, а також висловила сподівання, що незабаром у приміщенні СХМ буде облаштовано окрему експозицію, присвячену творчості художників СФЗ, зокрема Василя Єрмоленка.